

DRM'ye Karşı Mücadele Günü

3 Mayıs 2016

DRM'ye Hayır!

Bir yazılımın özgür olabilmesi için dört temel özgürlüğü sağlaması gerekir:

Özgürlük 0: Her türlü amaç için yazılımı çalıştırma özgürlüğü.

Özgürlük 1 : Yazılımın nasıl çalıştığını inceleme ve kendi gereksinimleri doğrultusunda değiştirme özgürlüğü (Yazılım kaynak koduna erişim bunun için bir ön şarttır.)

Özgürlük 2 : Kopyalarını dağıtma ve toplumla paylaşma özgürlüğü.

(Bir özgür yazılım herkesçe istenilen sayıda makineye kurulabilir, kopyası çıkarılabilir ve istenilen kimselere dağıtılabilir, hatta satılabilir.)

Özgürlük 3: Programı iyileştirme ve yaptığınız iyileştirmelerini kamuya yayma özgürlüğü, böylece toplumun tümü faydalanır. Yazılım kaynak koduna erişim bunun için ön şarttır.

Kaynak kodunun okunabilir, değiştirilebilir ve paylaşılabilir olması bu dört temel özgürlük için gerekli olmakla beraber yeterli değildir. Yazılım özgür doğmuştur; ama 1970'lerden günümüze kullanıcıların özgürlükleri çeşitli biçimlerde kısıtlanmak ve engellenmek istenmiştir.

İlk girişim, yazılımı telif hakları kapsamına almak ve kaynak kodu olmaksızın satmak olmuştur. Böylece yazılımın paylaşımı engellenmiş, kaynak kodunun gizlenmesiyle kullanıcıların onu kendi gereksinimlerine göre değiştirme ve geliştirme olanağı ortadan kaldırılmıştır. 1983 yılında GNU Projesi'nin duyurulması ve ardından başta GPL (Genel Kamu Lisansı) olmak üzere özgür yazılım lisanslarının ortaya çıkışıyla hem kullanıcı hakları korunabilmiş, hem de özgür yazılımların hızla yayılmasını sağlanmıştır.

Yazılımın ve dolayısıyla kullanıcının özgürlüğünü engellemeye yönelik ikinci büyük girişim ise özellikle 2000'li yıllarda tartışılmaya başlanan yazılım patentleri ile olmuştur. Telif hakları, herhangi bir fikrin sunuş biçiminin mülkiyeti ile ilgiliyken, patentler fikrin kendisinin mülkiyeti ile ilgilidir. Dolayısıyla yazılımın kaynak kodu telif hakları ile korunurken yazılımın içerdiği algoritmalar ve iş kuralları patentler ile korunur. Bazı ülkelerde kısmen uygulanan yazılım patentlerinin yaygınlaşması ve genişlemesi yalnız yeni özgür yazılımların ortaya çıkışını değil, var olan özgür yazılımların varlığını da tehdit etmektedir. Bu nedenle, hala devam eden bu tehlikeye karşı özgür yazılım hareketi yazılım patentlerine karşı kampanyalarla kamuoyunu bilgilendirmekte, politikacıları yazılım patentlerinin topluma vereceği zararlar konusunda ikna etmeye çalışmaktadır.

Hem telif hakları hem de patentler müzakereye açık, gri alanları olan ve uygulanabilmesi için toplumsal meşruiyet gerektiren düzenlemelerdir. Telif hakkı kanunları yalnız içerik sahibinin haklarını değil, kullanıcının haklarını da korur. Telif hakkı, içerik sahibinin özel çıkarları ile ondan faydalanmak isteyen halk arasında yapılmış, özellikle belirli gri alanlar bırakılan bir toplumsal sözleşmedir. Bu gri alan, herhangi bir eserin kısmen kopyalanmasına, akademik ya da eleştiri amaçlı kullanımına olanak verir. En önemlisi de telif hakkı sınırsız olmayıp, içerik üreticisinin ölümünden 50 ya da 70 yıl sonrasında sınırlıdır. Bu esneklikler olmadan toplumsal bilgi birikimi genişleyemez.

Son yıllarda şirketler, dijital ürünlerdeki mülkiyet ilişkilerini DRM (Digital Restrictions Management – Sayısal Kısıtlamalar Yönetimi) ile yeniden düzenlemeye çalışmaktadır. DRM, kullanıcıları sürekli gözetleyip şirkete geri bildirimde bulunarak ya da telif hakkı ihlallerini henüz ortaya çıkmadan engelleyerek şirketlerin haklarını korumaktadır. Birinci durumda, gözetim ile, teknolojinin toplumu düzenleme ve kontrol için kullanılmasının önü açılmaktadır. İkinci durumda ise telif hakkı kanununun içerdiği sınırlı süre geçerli olma olgusu ve gri alanlarda kullanıcıların sahip olduğu özgürlükler ortadan kaldırılmaktadır. Telif hakkı, ürün sahibi ve kullanıcı arasında bir toplumsal ilişki olmaktan çıkarak yerini şirketlerin mutlak hakimiyetine bırakmaktadır. Artık hangi programı, nasıl çalıştırıp kullanacağımıza şirketler karar vermek istemektedir. 1983'de yazılımın paylaşılmasının engellenmesine ve kaynak kodunun gizlenmesine karşı çıktığımız gibi DRM uygulamasını da kabul etmiyoruz.

3 Mayıs **DRM'ye Karşı Uluslararası Mücadele Günü**'nde tüm bilgisayar (akıllı telefon, tablet, e-kitap okuyucu vb) kullanıcılarını DRM'li ürünler geliştiren ve satan şirketleri boykota davet ediyoruz.

Bilgi özgür olmalıdır!

* DRM (Digital Restrictions Management – Sayısal Kısıtlamalar Yönetimi)